

Pravidla chovu krysy obrovské a největší

Cílem tohoto textu je poskytnout zájemcům o chov krysy velké a krysy obrovské v Českém svazu chovatelů, z. s. (dále jen ČSCH) závazná pravidla zájmového chovu krys, která by zajistila určitou úroveň chovu zvířat s ohledem na jejich životní pohodu a chovatelské cíle. Pravidla jsou aktualizována k 1. 1. 2025.

I. Výklad pojmů

- a) Předmětem chovu jsou rozuměni příslušníci druhu krysa obrovská (*Cricetomys gambianus*) a krysa velká (*Cricetomys emini*), dále jen „krysy“.
- b) Chovatelem se pro účely těchto pravidel rozumí fyzická či právnická osoba, která je řádným členem ČSCH.
- c) Životní pohoda je stav, kdy zvíře netrpí zbytečným stresem a má možnost projevit své přirozené chování.
- d) Pro naše účely se chovem především rozumí odchov mláďat.
- e) Průkaz původu (dále jen „PP“) je oficiální listina vydávaná chovatelem, potvrzená plemennou knihou a zaručující původ zvířete.
- f) Výpis předků (dále jen „VP“) je neoficiální listina, vydávaná chovatelem v případě nemožnosti vydat řádný PP.
- g) Registrací se rozumí svolení k chovu, které bude uděleno na žádost chovatele odbornou komisí pro chov krys, kterou ustanoví Ústřední odborná komise chovatelů hlodavců.

II. Podmínky držení zvířat

- a) Je nezbytné krysy chovat v podmínkách odpovídajících jejich fyziologickým i etologickým potřebám a neohrožovat jejich životní pohodu.
- b) Krysy je možné chovat v přirozených skupinách, ve kterých mohou rozvíjet své vrozené komunikační schopnosti a sociální vztahy, nebo je chovat samostatně. Druhá varianta předpokládá, že jedinci chovanému samostatně bude věnována dostatečná pozornost, aby nestrádal. Každé zvíře je individuální a tomu je potřeba přizpůsobit péči o něj.
- c) Je nutné, aby chovatel zajistil krysám dostatečnou možnost rozvoje jejich fyzických i mentálních schopností. Tato zvířata potřebují ke svému rozvoji velké množství vnějších podnětů. A to platí pro individuálně, tak společně chovaná zvířata.
- d) Minimální velikost ubikace by měla odpovídat rozměrům cca 100x60x70 cm (délka x hloubka x výška). Tyto rozměry jsou minimální za předpokladu pravidelného (denního) výběhu mimo klec. Šířka ubikace pro dospělou krysu by neměla být menší než 60 cm.
- e) Pokud krysy v ubikaci tráví veškerý čas, je třeba voliéra o rozměrech nejméně 300x 300x200 cm (délka x hloubka x výška).
- f) Vybavení ubikace by mělo umožňovat krysám dostatek pohybu a mělo by být uzpůsobené tak, aby se předešlo možným zraněním. Zároveň by v ubikaci měli mít dostatečné množství prostředků/podnětů pro svůj rozvoj.
- g) Umístění a vybavení ubikace by mělo být takové, aby krysy nestrádaly ani přílišným horkem, ani chladem, neměly by být vystaveny přímému působení slunce a ani by neměly stát v průvanu. Optimální teplota pro chov je 19 až 25 °C. Ubikaci je nutné doplnit domečkem, dřevem na hlodání, záchodem apod.
- h) Je naprosto nezbytné umožnit krysám neustálý přístup k pitné vodě a zajistit jim dostatečnou výživu. Dostatečnou výživou se rozumí dostatek ovoce a zeleniny, ořechů, bobulí a různého druhu zrní, ale také dostatek živočišné stravy (vařené kuřecí srdce, krky, vejce, červi apod.).

- i) V případě nemoci či podezření na nemoc je povinností chovatele poskytnout potřebnou zdravotní péči včetně návštěvy kvalifikovaného veterinárního lékaře (specialisty na daný druh).

III. Obecné podmínky chovu

- a) Je nezbytné, aby chovatel dodržoval podmínky registrovaného chovu, tj. registraci chovných zvířat a registraci vrhů s průkazem původu. Veškerou administrativu s tím spojenou je vhodné vyřizovat včas.
- b) Chovatel by měl odchovávat především krysy s průkazem původu. Odchovávat mláďata bez průkazu původu (tedy s VP) je povoleno, avšak pouze v míře nezbytně nutné k dosažení chovatelského cíle. A v rámci co nejmenší zátěže chovné samice. I v tomto případě se nesmí překročit počet vrhů na jednu samici. Odchov mláďat s VP není primárním účelem chovu.
- c) Pokud vrh splňuje podmínky pro vydání řádného PP, je chovatel povinen vystavit PP všem mláďatům ve vrhu. Pokud se jedná o vrh s VP, vystavuje VP opět všem mláďatům. Nelze vystavovat části mláďat z jednoho vrhu PP a části VP nebo některá mláďata nechat bez PP/VP. Forma PP nebo VP může být listinná i elektronická.
- d) Nový majitel má nárok k zakoupenému mláďeti dostat i doklad původu (ať už PP nebo VP). Doklad o původu je součástí ceny zvířete a nelze jeho vydání zvlášť zpoplatňovat.
- e) Není přípustné, aby chovatel v rodokmenech záměrně uváděl falešné údaje. To platí nejen pro PP ale i pro VP, vydávané chovatelem.
- f) Zvířata vhodná k dalšímu rozmnožení je potřeba vybírat s ohledem na jejich zdravotní stav a povahu. Je nepřípustné, aby chovatel prováděl odchovy na chronicky nemocných zvířatech, zvířatech agresivních atp. Také je nepřípustné rozmnožovat jedince, u kterých je podezření, že jsou v přílišném příbuzenském vztahu.
- g) Výběr vhodného spojení dvou zvířat by měl být prováděn s ohledem na cíl chovu a na základě znalostí zdravotního pozadí předků zvířat.
- h) K chovu se primárně doporučuje vybírat jedince, kteří nejsou příbuzní (tj. nemají stejné ani prarodiče). Užší příbuzenská plemenitba musí být podložena chovatelským cílem a doporučuje se pouze zkušeným chovatelům. Povolena je příbuznost maximálně s koeficientem příbuznosti 1/16. To znamená, že rodiče vrhu nesmí být v bližším příbuzenství, než že mají stejné prarodiče, tj. obdobně jako u lidí, že mohou být bratranec a sestřenice. Bližší příbuznost není přípustná, není tedy možné, aby rodiče vrhu byli sourozenci nebo rodič a potomek.
- i) Vrhů nově registrovaných chovatelů podléhají schválení odborné komise a to bez ohledu na to, zda jde o vrh s řádným PP nebo s výpisem předků. Budou se schvalovat první 2 vrhy, pokud všechno bude v pořádku, dál budou chovatelé vrhy plánovat již sami. Pokud budou s vrhy daného chovatele potíže, může odborná komise rozhodnout o prodloužení podmínky o další 2 vrhy.

IV. Krytí zvířat

- a) Minimální věk pro první krytí samice je 8 měsíců. Minimální váha je 1 300 g.
- b) Minimální věk pro krytí samcem je 8 měsíců. Minimální váha je 1 500 g.
- c) Maximální věk pro poslední krytí samice je do 6 let.
- d) Ideální počet vrhů na jednu samici jsou 1 – 2 vrhy ročně. Maximální povolený počet vrhů na jednu samici jsou 2 vrhy za rok, v extrémním případě 3 vrhy za roky, ale pouze dvakrát za dobu plodnosti.
- e) Maximální počet vrhů na jednoho samce je 10 vrhů. Maximální počet vrhů na jednu samici je 12 vrhů. Odborná komise může omezit počet vrhů na jednom zvířeti.

V. Odchov zvířat

- a) Je třeba brát ohled na březost samice a uchránit ji zbytečných stresů, které by mohly mít vliv na zdraví narozených mláďat. V době březosti a odchovu mláďat je potřeba poskytnout samici dostatek kvalitní a snadno stravitelné stravy, dostatek ovoce a zeleniny, živočišné stravy a případně vitamínů a doplňků stravy.
- b) Minimální věk pro odstav mláďat a jejich předávání novým chovatelům je 6 týdnů. Ideálem je věk 8 týdnů. Mláďata není nutné oddělovat, pokud si je chovatel chce nechat. Pokud jdou mláďata k novému chovateli, je vhodné je předat mezi 6. až 8. týdnem. Ale i v pozdějším věku (např. v 10 týdnech si dobře zvykají na nové prostředí).
- c) Pokud samice zůstane se svými potomky, je nutné oddělit mláďata samčího pohlaví okolo 4. měsíce.
- d) Mezi úplným odstavením mláďat a dalším krytím stejné samice musí být dodržen interval minimálně 2 měsíce. V této době by se měla samice dostat zpátky na původní kondici, pokud tomu tak není, je dobré s dalším krytím vyčkat déle.

VI. Závěrečná ustanovení

- a) Cílem každého chovatele by měl být odchov zvířat s PP, bez zdravotních problémů a s vyrovnanou povahou.
- b) Vzhledem k tomu, že v ČR je registrovaný chov v počátku a nepříbuzných jedinců je zde malé množství (v ČR se počet jedinců pohybuje v řadech desítek maximálně stovek jedinců), je třeba důsledně chov hlídat. V rámci chovu budou vítáni jedinci ze zahraničí, kteří jsou odlišného původu.
- c) Nedodržováním těchto pravidel se chovatel vystavuje nebezpečí kárných opatření.
- d) Při soustavném či opakovaném nedodržování těchto pravidel je možné proti chovateli vést kárné řízení dle Stanov ČSCH.
- e) Výjimku z pravidel je možné udělit v případě, že ji schválí Ústřední odborná komise chovatelů hlodavců.